

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Агрба Л. А. Мифосемиотическое пространство романов Тони Моррисон: дис ... канд. филол. наук : 10.01.03 / Агрба Лана Алексеевна ; Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – Нальчик, 2004. – 177 с.
2. Білоножко Л.В. Перекодування джазу як вияв інтермедіальності (на матеріалі романів Е.Л.Доктороу «Регтайм» і Т.Моррісон «Джаз») : дис ... канд. філол. наук : 10.01.05 / Білоножко Лідія Василівна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2016. – 226 с.
3. Висоцька Н. О. Єдність множинного. Американська література кінця XIX – початку ХХІ століть у контексті культурного плюралізму : монографія / Н. О. Висоцька. – Київ : Київ. держ. лінгвіст. ун-т, 2010. – 456 с.
4. Денисова Т. Н. Історія американської літератури / Т. Н. Денисова ; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2012. – 487 с.
5. Каркавіна О. В. Языковая реализация интермедиальных отношений в творчестве Тони Моррисон : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Каркавіна Оксана Владимировна ; Алт. гос. пед. акад. – Барнаул, 2010. – 194 с.
6. Клименчук И. Словарь ритмических терминов. [Электронный ресурс] / И.Клименчук. – Электрон. данные. – М, 1997. – Режим доступа: <http://www.proza.ru/2014/06/09/748>
7. Конен В. Д. Рождение джаза / В. Д. Конен. – 2-е изд. – М. : Совет. композитор, 1990. – 319 с.
8. Пискун Е. В. Мультикультурализм США и культура афроамериканцев, Т. Моррисон, Э. Уокер : дис. ... кандидата филол. наук : 24.00.01 / Пискун Елена Валериевна ; Моск. гос. лингв. ун-т. – М. : 2002. – 176 с.
9. Чугунова С. И. Фольклорные мотивы в художественной прозе Тони Моррисон: автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья (европейская и американская литературы)» / С. И. Чугунова ; Моск. гос. обл. ун-т. – Чита, 2008. – 152 с. – 21 с.
10. Шпенглер О. Закат Европы. Образ и действительность. Том 1. [Электронный ресурс] / О.Шпенглер. – Электрон. данные. – Режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=97744>
11. Doctorow E. L. Ragtime [Electronic resource] / E. L. Doctorow. – Electronic data. – Los Angeles : Ketab Corporation, 1996–2005. – access address: <http://ketabkhun.com/sites/default/files/books/Ragtime.pdf>.
12. Flohr B. The Experience of Culture Clash in Toni Morrison's Tar Baby [Electronic resource] / B.Flohr – Electronic data. – 13 p. – access address: https://www.itp.uni-hannover.de/~flohr/papers/m-tar_baby.pdf
13. Morrison T. Conversations with Toni Morrison / T. Morroson ; ed. by D. Tylor-Githrie. – Mississippi : The University Press of Mississippi, 1994. – 293 p.
14. Morrison T. Tar Baby / T.Morrison. – New York : A Plume Book., 2004 – 306 p.
15. Page Ph. Morrison's Novels as Texts, Not Works / Ph. Page // Dangerous Freedom. Fusion and Fragmentation in Toni Morrison's novels. – Jackson : Univ. Press of Mississippi, 1996. – P. 26–36
16. Penier I. Magical Realism in Literary Quest for Afro-American Identity [Electronic resource] / I. Penier/ – Electronic data. – Lodz, 2008 – 137 p.
17. Wolf W. Intermediality Revisited. Reflections on Word and Music Relations in the Context of a General Typology of Intermediality [Electronic resource] / W. Wolf // Essays in Honor of Steven Paul Scher on Cultural Identity and the Musical Stage. – Electronic data. – Amsterdam ; New York : Rodopi, 2002. – P.13–34. – access address: <http://docserver.ingentaconnect.com/deliver/connect/rodopi/15660958/v4n1/s3.pdf?expires=1354452500&id=71772800&titleid=6337&accname=Guest+User&checksum=5373B1716FBE81967F3BDB2BB42F08CA>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лідія Білоножко – кандидат філологічних наук, викладач кафедри англійської філології факультету іноземної філології Національного педагогічного університету ім.М.П.Драгоманова.

Наукові інтереси: актуальні проблеми зарубіжного літературознавства, американська та англійська література, взаємодія мистецтв у літературному творі.

УДК 2-674: 82.091 (437.4)

ЗОБРАЖЕННЯ ЄВРЕЙСЬКО-ХРИСТИАНСЬКИХ ЛЮБОВНИХ ВІДНОСИН У ЛІТЕРАТУРІ ГАЛИЧИНИ (1848-1914)

Любомир БОРАКОВСЬКИЙ (Львів, Україна)

У статті проаналізовано принципи зображення єврейсько-християнських любовних відносин у літературі Галичини другої половини XIX-го ст. Об'єктом дослідження обрано твори німецькомовних письменників Леопольда фон Захер-Мазоха і Карла Еміля Францоу, а також польського письменника Юзефа Рогоша. Особливу увагу приділено темам релігійного фанатизму і конфлікту та їхньому зображенню у літературі. У статті описано ідейно-змістові та інтерпретаційні аспекти мотиву міжконфесійних любовних стосунків, показано, що ця тематика тісно пов'язано із мотивом релігійного конфлікту.

Ключові слова: Галичина, Леопольд фон Захер-Мазох, Карл Еміль Француз, Юзеф Рогош, міжконфесійні любовні стосунки, релігійний конфлікт у літературі, релігійний фанатизм.

В статті аналізуються принципи зображення любовних відносин між християнами і євреями в літературі Галичини другої половини XIX століття. Об'єктом для аналізу обрані твори німецькомовних письменників Леопольда фон Захер-Мазоха і Карла Еміля Францоу, а також польського автора Юзефа Рогоша. Особливу увагу приділено таким темам як релігійний фанатизм і конфлікт, а також принципам їх зображення в літературі. В статті описано ідейно-

смысловые и интерпретационные аспекты мотива межконфессиональных любовных отношений, показано, что эта тематика тесно связана с мотивом религиозного конфликта.

Ключевые слова: Галиция, Леопольд фон Захер-Мазох, Карл Эмиль Француз, Юзеф Рогош, межконфессиональные любовные отношения, религиозный конфликт, религиозный фанатизм.

The article investigates the ways of depiction of interfaith love relations between Christians and Jews in the works of Galician writers of the second part of the 19th century. The analysis is based on the works of Leopold von Sacher-Masoch, Karl Emil Franzos and Józef Rogosz. A careful consideration is also given to the themes of religious fanaticism, religious conflict and their depiction in literary work. The article describes the main ideological and interpretative aspects of the analyzed motif, as well as possible ways of its interpretation. In addition, it shows that the motif of interfaith love is closely connected with the depiction of religious conflict.

Key words: Galicia, Leopold von Sacher-Masoch, Karl Emil Franzos and Józef Rogosz interfaith love and marriage, religious conflict in literary work, religious fanaticism.

Найбільша провінція Австро-Угорщини, Галичина, була яскравим прикладом полінаціонального суспільства, у якому пліч-опліч проживали представники різних етнічних та конфесійних груп. Культурна, мовна та релігійна відмінності не могли не впливати на характер стосунків поміж цими групами, особливо це проявлялося на прикладі стосунків єврейсько-християнських. Одним із аспектів таких відносин, що знайшли своє відображення у літературі того часу, були любовні взаємини поміж євреями та християнами. Цей мотив широко присутній у творчості таких письменників як Леопольд фон Захер-Мазох, Карл Еміль Француз та Юзеф Рогош, твори яких і стоять у центрі запропонованого дослідження.

З аналізу творчості згаданих письменників випливає, що мотив єврейсько-християнських любовних взаємин був тісно пов'язаний із темою релігійного конфлікту: практично у кожному творі на дану тематику виникнення такого конфлікту є важливою частиною сюжетної лінії. Даний тип міжконфесійного конфлікту будується безпосередньо на протиставленні приписів та уявлень двох відмінних релігій, адже і з точки зору іудейства, і з точки зору християнства любовні стосунки та подальший шлюб із представником іншої конфесії вважалися гріхом та засуджувалися. Пов'язаний із цим трагізм вдало надавався для побудови захопливого літературного сюжету, як це бачимо на прикладі таких творів, як «Ілуй» та «Єврейський Рафаель» Л. фон Захер-Мазоха чи «Мошко з Парми», «Ляйб Вайнахтсхухен та його дитя» і «Юдіт Трахтенберг» К. Е. Францоza.

Особливість зображення релігійного конфлікту на тлі любовних стосунків поміж євреями та християнами у творах Л. фон Захер-Мазоха полягає передовсім у наголошенні автором на притаманному такому конфліктіві трагізмі та певному протиставленні почуттів любові і віри релігії як системі конвенційних умовностей та упереджень.

Тема релігії як регулятора сімейного життя і пов'язаного із цим конфліктом є одним із мотивів повісті Л. фон Захер-Мазоха «Ілуй». На прикладі сімейного досвіду головного героя повісті Сабатая Бенаї автор зображує два на перший погляд відмінні культурні світи: єврейський та християнський. Перший шлюб Сабатая із єврейською дівчиною Ямілою письменник подає як штучний, позбавлений справжніх почуттів культурний ритуал: обоє одружуються за посередництвом батьків, а не з закоханості. І хоча з часом обидва персонажі починають відчувати справжню симпатію та любов, релігійні умовності стають на заваді розвитку їх почуттів та щастю. Як приклад, автор моделює кілька епізодичних ситуацій, коли, скажімо, зізнання чоловіка у любові до дружини трактується як вчинок, негідний побожного чоловіка. Захер-Мазох зображає, як такий конфлікт переходить у протистояння віри та любові: незважаючи на свою любов до чоловіка, який в очах спільноти став богохульником і мусить тікати, Яміла не здатна покинути батьківський дім та слідувати за чоловіком, адже тоді і вона стане відступницею та вигнанкою, порушивши закони власної віри.

Таке на перший погляд критичне змалювання єврейського суспільства як фанатичного, консервативного і нетерплячого супроти інакодумців не контрастує із зображенням у творі суспільством християнським. У цьому одна з особливостей даного твору. Захер-Мазох показує, що у своєму ставленні до сім'ї та здатності толерувати погляди, котрі суперечать релігійному вченню, християни мало чим відрізняються від євреїв. Доказом цього є другий шлюб Сабатая з Ізабеллою – ревною католичкою, задля якого він змушений прийняти християнство. Нацькована своїм сповідником-єзуїтом, Ізабелла докоряє своєму чоловікові за його захоплення наукою як чимось гріховним. Її релігійний фанатизм прирікає її сім'ю на розпад, а чоловіка – на примусове лікування у божевільні. Таким чином, даний релігійний

конфлікт базується у Захер-Мазоха на згаданому протиставленні любові та віри, у цьому випадку – на фанатичному, сліпому слідуванні приписам останньої.

Захер-Мазоху не йдеться про засудження у його творах певних релігійних приписів і уявлень чи критику консервативного, зумовленого релігійним світоглядом погляду на життя, як це бачимо у творах К. Е. Францоza [13: 74]. Автор сприймає таку різницю як певну даність, він не шукає шляхів вирішення даного конфлікту, а фокусується на передачі почуттів своїх героїв. Таке зображення безвихідності, як це ми бачимо у творі «Єврейський Рафаель» імплікує певну критику тогочасного суспільства, у якому немає місця справжнім почуттям любові. Хадаска, єврейська дівчина, в яку закохується український парубок, не здатна прийняти християнство, аби одружитися – оскільки не готова завдати болю своїм батькам. Підкорившись їхній волі, вона погоджується одружитися з обраним для неї єврейським нареченим, але помирає на власному весіллі. Водночас у цій безвихідності та приреченості письменник вбачає всю естетичну вартість мотиву справжньої любові: вона справжня, оскільки не може існувати серед упереджень та надуманих конвенційних умовностей.

Поданий у повісті «Єврейський Рафаель» релігійний конфлікт є типовим прикладом такого конфлікту, зображеного у літературі. Його характерними ознаками є багаторівнева структура та тематична багатозначність. Остання розкривається у зображеній відмінності рецепції такого конфлікту у суспільстві: для батьків та спільноти (і християнської, і єврейської) цей конфлікт є перш за все релігійним, адже виникає з прямого переступу релігійних приписів. Водночас для обох протагоністів, передовсім Хадаски, такий конфлікт постає радше як конфлікт поколінь – поміж нею та її батьками, адже у своїй відмові від християнства вона керується не релігійними почуттями, а почуттям поваги та страху втратити свою родину. У цьому аспекті проявляється роль релігії як маркера національно-етнічної та культурної приналежності [12: 208]: змінивши віросповідання, Хадаска не зможе більше бути частиною єврейської спільноти.

Конфесійна приналежність як основна складова єврейської ідентичності є однією з центральних проблем у творчості К. Е. Францоza. На відміну від Л. фон Захер-Мазоха, у творах цього єврейсько-німецького письменника простежується чітка критика консервативного іудаїзму, а головно хасидизму у Галичині. Будучи прибічником ідей просвітництва та раціоналізму, Француз пропагував у своїх творах асиміляцію євреїв у німецьку культуру як культуру цивілізованого заходу. Світ галицького єврейства для нього – це світ упереджень, архаїчних уявлень і дитячих забобів, які, на його думку, не мають зі справжньою вірою нічого спільного. Як єврей він не заперечує важливості релігії у житті євреїв, її вирішальної ролі у збереженні цілісності та самобутності їх народу, проте тотальний, часто негативний вплив релігії на усі сфери суспільного життя автор піддає гострій критиці. Зокрема, така тенденція чітко простежується у зображенні міжконфесійних, єврейсько-християнських відносин у повістях «Мошко з Парми», «Ляйб Вайнахтсுகен та його дитя» і «Юдіт Трантенберх», які перебувають у центрі проведеного дослідження. Цей вибір обґрунтовується тим, що в кожному творі релігійний конфлікт на тлі єврейсько-християнських любовних взаємин подано з дещо іншої перспективи.

У повісті «Мошко з Парми» головний герой єврей Моше Вайльхендуфт закохується в українську дівчину Касю, що призводить до виникнення релігійного конфлікту. Особливістю повісті є те, що цей конфлікт зображено як внутрішній конфлікт головного протагоніста, а не відкриту конфронтацію представників двох різних конфесій. Моше та Кася свідомі того, що їхня любов приречена, якщо про неї дізнаються в селі. Француз, на відміну від Захер-Мазоха, не ідеалізує такого трагізму, а зображає його радше з прагматичної точки зору: обоє молодих людей вирішують свідомо розлучитися, аби не наразитися на гнів спільноти і вберегти від нього свою майбутню дитину. Цікавою у даному відношенні є внутрішня боротьба протагоніста та хід його думок, які подає автор. Роздумуючи про свою долю, Моше мимоволі приходить до думки, що усі релігії – правдиві, що кожна вказує шлях до одного Бога. Але у цьому він вбачає гіркий парадокс, адже саме різноманітність релігій унеможливорює мирне існування усіх людей поміж собою. Будучи сином свого суспільства, Моше не піддає сумніву, що створення сім'ї поміж євреями та християнами є неможливим, але він не в змозі раціонально пояснити це чи боротися з цим – необхідність обирати поміж вірою та любов'ю

для нього видається безглуздою, адже втративши щось одне, людина не зможе бути щасливою. Тож даний внутрішній конфлікт залишається невирішеним.

Тематично спорідненою до твору «Мошко з Парми» є повість «Ляйб Вайнахтсுகухен та його дитя». У центрі твору – історія бідного єврейського крамаря Ляйба Вайнахтсுகухена, у чию доньку Міріам закохується український селянин Янко Вигода. На відміну від повісті «Мошко з Парми», у цьому творі релігійний конфлікт зображується як відкритий конфлікт поміж євреями та християнами, при цьому головними його носіями виступають власне закохані, передовсім Янко. Любов Янка показана як певна одержимість, з якою він не в змозі боротися. Розуміючи, що Ляйб та його дружина ніколи не підуть на те, аби їхня донька охрестилася та одружилася з ним, а сам він – нізащо не прийме іудаїзму (єдиний проаналізований твір, у якому вказується на таку можливість), він вбиває себе та Міріам. Цікавим є те, що релігійна мотивація такого вчинку у творі імпліцитно заперечується – Янко не є набожним християнином, він готовий радше здійснити смертний гріх, вбивши себе та кохану, аніж прийняти її віру.

Така фанатичність, що межує з божевіллям [6: 105], притаманна не тільки Янкові. Так, мати Міріам готова радше видати свою доньку за старого, багатого єврея-вдівця, ніж погодитися на її шлюб із християнином. Показовим у даному відношенні є образ Ляйба – побожного та чесного, але пасивного і слабодухого батька. Ляйб знає, що, заборонивши Міріам одружитися із Янком, він прирікає її на смерть, проте він нездатний переступити через певні рамки, продиктовані релігією та традицією. Галицьке суспільство постає таким чином у Францоza як таке, у якому внаслідок егоїстичної впертості та закостенілості в архаїчних релігійних поглядах єврейсько-християнські любовні взаємини неможливі.

З погляду художньої вартості та власне особливості розроблення мотиву міжконфесійної любові і її релігійної проблематики обидва наведені вище твори значно поступаються повісті «Юдіт Трахтенберг». Центральним мотивом твору слугує проблема зміни віросповідання та її подальших наслідків на духовне та суспільне життя окремої особи. Головна героїня повісті – єврейська дівчина Юдіт Трахтенберг – закохується у польського магната Агенора Барановського та, аби одружитися з ним, приймає католицизм. Сюжетна лінія твору вибудовується навколо теми таємного хрещення та вінчання – Агенор інсценує їх, аби отримати Юдіт, не запламувавши при цьому власне аристократичне походження та соціальний статус. Своїм вчинок Агенор не лише ображає релігійні почуття власної дружини, але підтверджує лицемірність своєї власної віри. Викривши вчинок чоловіка, Юдіт розуміє, що прирекла себе на ізоляцію та образила свою родину даремно, не отримавши нічого взамін. Показовим та естетично гарним є монолог героїні, у якому вона викриває удавану моральність та відкритість християнського світу.

Зображений у творі релігійний конфлікт є таким чином динамічним та багатограним: із відкритого протистояння поміж Юдіт та її єврейською спільнотою він переходить спершу у внутрішній конфлікт, а згодом – знову у відкритий конфлікт, цього разу – поміж Юдіт та її чоловіком як представниками різних конфесій. Певним лейтмотивом твору можна вбачати думку, що зміна віросповідання – це не формальний крок, що гарантує якісь суспільні переваги та успішність, а радше навпаки – складне рішення, яке передбачає свідоме заперечення частини власної ідентичності. У цьому і розкривається головний конфліктний потенціал такого вчинку у творчості К. Е. Францоza.

Цілком іншим є зображення єврейсько-християнських відносин, зокрема і проблеми зміни віросповідання, у творчості польського письменника Ю. Рогоша. Даний мотив автор зображає через призму консервативного католицького світогляду: на відміну від Л. фон Захер-Мазоха чи К. Е. Францоza, які критично зображають будь який релігійний консерватизм та упередженість, у творах Ю. Рогоша чітко простежується протиставлення християнства, зокрема католицизму до іудаїзму. Євреї Рогоша – це передовсім фанатичні, жадібні, хитрі торговці та спекулянти, які лише прикриваються своєю вірою. Критичним є і зображення іудаїзму, – на думку Рогоша, релігії відсталого та консервативного. В оповіданні «Мендель» головний герой, єврейський парубок Самуель, закохується у свої сусідку Хая. Хая, навчаючись у школі при католицькому монастирі, навертається до католицизму. Показовим є те, що такий вибір героїні зображено як щире навернення, а не як прагматичне бажання здобути певні суспільні переваги. Самуель, під впливом Хаї, теж таємно переходить

у католицизм, проте незабаром помирає внаслідок важкої хвороби. Любов у даному випадку слугує лише приводом до навернення – через любов, а не задля неї Самуель приходить до християнства. Зображений у даному контексті релігійний конфлікт є конфліктом поміж батьком Самуеля, Менделем, та єврейською громадою: Мендель, дізнавшись про вчинок сина уже після його смерті, спершу вирішує проклясти нащадка, але батьківська любов заважає йому бути таким принциповим. Пробачивши сина, він стає ненависним своєму єврейському оточенню, що призводить зрештою до відкритої конфронтації між ними.

Подібним у своїй категоричності є зображення євреїв та мотиву зміни віросповідання в іншому оповіданні Ю. Рогоша – «Йойна». Головний герой твору – єврейський крамар Йойна, син котрого, аби одружитися із донькою багатого і впливового генерала, приймає християнство. Цікавим є те, що такий акт не засуджується Йойною, адже, на його думку, син йде на такий вчинок лише з прагматичних міркувань, а не з власних релігійних переконань. У такому формулюванні експліцитно виражається критика позірної побожності євреїв Рогошем. Водночас варто зауважити, що щире виконання релігійних приписів євреями, яке впливає із почуттів віри, автор зображає позитивно. Особливістю даного оповідання є зображення переходу християн у іудаїзм: невістка Йойни після смерті його сина, залишившись у бідності, змушена прийняти іудейство, аби не померти з голоду. Уже сама мотивація даного вчинку вказує на крайню необхідність, а не щире бажання відходу від християнства. Проте автор підкреслює таку думку сюжетно: аби переконатися у щирості прийняття іудейства, Йойна вимагає від своєї невістки плюнути на розп'яття, чого та зробити не в змозі. Така драматизація конфлікту несе у собі чітку прагматичну функцію – протиставити справжню християнську мораль єврейському фанатизмові.

Отже, на основі проаналізованих творів можна стверджувати, що зображення міжконфесійних любовних стосунків було тісно пов'язане із темою релігійного конфлікту та мотивом зміни віросповідання. Майже в усіх творах на дану тематику Галичина постає як суспільство, у якому домінують релігійний консерватизм та упередженість, а релігія виступає важливим регулятором суспільних, у т.ч. сімейних відносин. Таким чином, приналежність до різних конфесійних груп виступає як найважливіша перешкода на шляху до створення міжконфесійної сім'ї, а можливість вирішення даної проблеми шляхом зміни віросповідання – не завжди дієвою.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Franzos K. E. Leib Weihnachtskuchen und sein Kind / Karl Emil Franzos. – Wien: Globus-Verl., 1984. – 231 S.
2. Franzos K. E. Judith Trachtenberg / Karl Emil Franzos. – Wien: Globus-Verl., 1988. – 248 S.
3. Franzos K. E. Moschko von Parma. Geschichte eines jüdischen Soldaten / Karl Emil Franzos. – Leipzig : Duncker & Humblot Verlag, 1880. – 311 S.
4. Giersch P. Heiraten mit Herz oder Verstand. Karl Emil Franzos' „Die Juden von Barnow“ und der Liebesdiskurs im 19. Jahrhundert / Paula Giersch, Florian Krobb, Franziska Schößler // Galizien im Diskurs: Inklusion, Exklusion, Repräsentation. – Frankfurt am Main, Wien [u.a.]: Peter Lang, 2012. – S. 115-136.
5. Glasenapp, G. v. „Nur die Liebe macht selig, der Glaube aber blind“. Zur Inszenierung interreligiöser Liebesbeziehungen im Werk von Karl Emil Franzos / Petra Ernst // Karl Emil Franzos. Schriftsteller zwischen den Kulturen. – Innsbruck, Wien [u.a.]: Studien Verlag, 2007. – S. 59-75.
6. Hubach S. Galizische Träume. Die jüdischen Erzählungen des Karl Emil Franzos / Sybille Hubach. – Stuttgart: Hans-Dieter Heinz Akademischer Verl., 1986. – 216 S.
7. Hubach S. Galizische Träume. Die jüdischen Erzählungen des Karl Emil Franzos / Sybille Hubach. – Stuttgart: Hans-Dieter Heinz Akademischer Verl., 1986. – 216 S.
8. Rogosz, J. Jójna. Obraz z życia / Józef Rogosz // W piekle galicyjskiem. Obraz z życia. – Gródek : Nakładem i drukiem J. Czaińskiego, 1896. – S. 159–183.
9. Rogosz, J. Mendel. / Józef Rogosz // W piekle galicyjskiem. Obraz z życia. – Gródek : Nakładem i drukiem J. Czaińskiego, 1896. – S. 87–112.
10. Sacher-Masoch, L. v. Der Iluj / Leopold von Sacher-Masoch // Der Judenraphael. Geschichten aus Galizien. – Wien, Köln, Graz : Böhlau Verlag, 1989. – S. 294–431.
11. Sacher-Masoch, L. v. Der Judenraphael / Leopold von Sacher-Masoch // Der Judenraphael. Geschichten aus Galizien. – Wien, Köln, Graz : Böhlau Verlag, 1989. – S. 39–157.
12. Werberger A. Konversionserzählungen in Ostmitteleuropa (Galizien) / Annette Werberger // Giersch P. Krobb F. Schößler F. (Hrsg.) // Galizien im Diskurs: Inklusion, Exklusion, Repräsentation. – Frankfurt am Main, Wien [u.a.] : Peter Lang, 2012, S. 203–219.
13. Wodenegg A. Das Bild der Juden Osteuropas. Ein Beitrag zur komparatistischen Imagologie an Textbeispielen von Karl Emil Franzos und Leopold von Sacher-Masoch / Andrea Wodenegg. – Frankfurt am Main u.a. : Peter Lang, 1987. – 191 S.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Любомир Бораковський – кандидат філологічних наук, доктор філософії (Dr. phil., Віденський університет), асистент кафедри міжкультурної комунікації та перекладу Львівського національного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: теорія літератури, семіотика, німецька, австрійська та східноєвропейська літератури XIX-го та XX-го століть, методика викладання літератури, усного і письмового перекладу.

УДК 811.11'42

КАРТИНА МИРА ПОВЕСТВОВАТЕЛЯ-АУТИСТА В АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ПРОЗЕ

Татьяна ВДОВЕНКО (Измаил, Украина)

Статья посвящена описанию особенностей речи нетрадиционного повествователя – ребенка-аутиста в англоязычной художественной литературе. Вопрос о необычных типах нарраторов освещается в статье под новым углом. Исследование выполнено на материале англоязычного романа М. Хэддона "Удивительное событие, случившееся ночью с собакой".

Современную лингвистику характеризует переход от изучения интегрированной структуры текста к анализу текста как коммуникативной системы. Художественный текст является средним звеном цепочки "адресант-сообщение-адресат", поэтому его всесторонний анализ следует проводить с учетом особенностей литературной коммуникации. В составе последней различают реальную коммуникацию (автор – читатель) и изображенную/фиктивную коммуникацию (персонаж – персонаж).

Хотя способ организации повествования через подставного повествователя служил объектом исследования разных ученых, и отдельные его аспекты широко освещены в филологической литературе, особенности речи повествователя в современной англоязычной прозе еще не были предметом основательного изучения.

Актуальность статьи обусловлена общим направлением современной лингвистики на изучение целостного текста в условиях литературной коммуникации. Смена характера коммуникации, которая происходит во время передачи функции повествователя нарратору, по нашему мнению, неизбежно сказывается на лингвистической структуре художественного текста. Поэтому, актуальным считается изучение речи повествователя на всех ее уровнях.

Ключевые слова: автор, повествователь, нарратор, ребенок, аутист, англоязычные художественные произведения, картина мира.

Статтю присвячено особливостям мови нетрадиційного оповідача – дитини-аутиста у англомовній художній літературі. Під новим кутом в статті висвітлюються питання про незвичні типи нараторів. Дослідження виконано на матеріалі англомовного роману М. Хеддона "Дивна подія, що сталася вночі з собакою".

Сучасну лінгвістику характеризує перехід від вивчення інтегрованої структури тексту до аналізу тексту як комунікативної системи. Художній текст є середньою ланкою у триаді «адресант-повідомлення-адресат», відтак, його всебічний аналіз варто проводити з урахуванням особливостей літературної комунікації. У складі останньої розрізняють реальну комунікацію (автор – читач) і зображену/фіктивну комунікацію (персонаж – персонаж).

Хоча спосіб організації оповіді через підставного оповідача слугував об'єктом дослідження численних наукових розвідок, і окремі його аспекти досить широко висвітлено у філологічній літературі, лінгвостилістичні особливості мови оповідача в сучасній англійській прозі ще не були предметом ґрунтовного вивчення.

Актуальність статті зумовлена загальною спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення цілісного тексту в умовах літературної комунікації. Зміна характеру комунікації, що відбувається під час передачі функції оповідача наратору, на нашу думку, неминуче позначається на лінгвістичній структурі художнього тексту, з огляду на що актуальним убачається вивчення лінгвостилістичних аспектів ідентифікації наратора.

Ключові слова: автор, оповідач, наратор, дитина, аутист, англомовні художні твори, картина світу.

The article focuses on the peculiarities of nontraditional narrator's speech in foreign prose, deviations from literary speech. It also touches upon the problem of the main characters' speech: in Mark Haddon's novel «The Curious Incident of the Dog in the Night-time». Narrative in this novel is presented through narrator's point of view and is characterized by all kinds of different variations.

The present stage of linguistic research is characterized by an increased interest towards the problem connected with the study of peculiarities of narrator's speech and its typical deviations from the norms of literary language in English prose. The problems of deviations in narrator's speech are still discussed by a lot of influential scientists.

Despite the fact that the study of the problem of narrator was investigated by many scientists, narrator's speech was not considered.

The relevance of the chosen topic represents the description of the characteristics of narrator's speech and its standard deviations. The use of the typical deviations in narrator's speech plays an important role in literature. The aim of our article is to determine the stylistic peculiarities, syntactical and grammatical deviations from the literary norm in the speech of the main character. The choice of syntactical and stylistic means in narrator's speech helps the author to show the world from the child-autist's point of view.

On the whole, the choice of the vocabulary depends on the theme of the novel, type of the narrator, and the environment of the character, through whose point of view the story is presented.